

Kvinnliga artister som förebilder i musikbranschen

LUNDS
UNIVERSITET

C-uppsats

Olga Sabina Chantouria Vamling

Handledare: Prof. John L. Howland

Institutionen för musikvetenskap

Lunds Universitet

HT 2015

Förord

Det var naturligt för mig att inrikta mig på musikbranschen i mitt examensarbete, eftersom jag själv är verksam som låtskrivare och artist. Musikbranschen har under lång tid haft en ojämn representation av kvinnor i olika sammanhang men det är något som håller på att förändras. Utifrån de erfarenheter jag har av musikbranschen väcktes ett intresse för förebilder och mentorer för kvinnliga artister och låtskrivare, då jag har märkt hur stort behovet verkar vara. Förutom erfarenheter av musikbranschen som artist och låtskrivare har jag även arbetat med projektet Popkollo. Mot den bakgrunden tillkom grundidén att studera kvinnliga artister och låtskrivares behov av förebilder och mentorskap inom musikbranschen samt vilka faktorer som spelar in i valen av dessa. Studien har genomförts under hösten 2015. Jag vill ta tillfället i akt att tacka informanterna Eva Hillered, Cecilia Nordlund och Susanne Fellbrink för deras deltagande i min undersökning. Jag vill även tacka professor John L. Howland för hans handledning under arbetets gång liksom musikvetenskapliga institutionen vid Lunds universitet.

Abstract

Denna uppsats studerar betydelsen av förebilder för den musikaliska utvecklingen hos kvinnliga låtskrivare och artister samt hur dessa förebilder väljs. Den empiriska studien baseras på strukturerade djupintervjuer, som avgränsas till tre svenska kvinnliga låtskrivande artister. Intervjuerna genomfördes över telefon, varvid samtalen spelades in och senare skrevs ut i sin helhet. Gemensamt för informanterna är att de började sina karriärer under 80–90-talet i Sverige. Undersökningen fokuserar på hur informanternas musikaliska resa började och huruvida det funnits personer i deras omgivning som varit speciellt viktiga för deras musikaliska utveckling och på vilket sätt och varför de blivit betydelsefulla. Värderingar, stil, musikaliskt uttryck, attityder och kombinationer av detta är centrala faktorer som undersöks i hur sådana förebilder väljs och uppfattas. Vidare studeras informanternas uppfattning om huruvida det finns ett särskilt behov av förebilder att identifiera sig med i musikbranschen jämfört med andra branscher. Denna studie visar tydligt att förebilder och mentorer är viktiga för kvinnliga låtskrivare och artister, särskilt i tonåren då informanterna var speciellt mottagliga för intryck för att befästa sin egen identitet som låtskrivare och artister. Det framkommer att förebilderna kan se olika ut och utgöras av såväl kända band och artister som personer i vardagen som musklärare och körledare. Det kan även vara inom ett band som tillsammans skapar en stark gruppidentitet, som tillsammans lär sig av varandra och som på detta sätt fungerar som förebilder. Det musikaliska uttrycket visade sig vara den faktor som ansågs primär i valet av musikaliska förebilder. Att se och lyssna är grundläggande komponenter i inläringen och just därför spelar förebilder liksom uppmuntran och respons en central roll för tron på den egna förmågan. I musikbranschen som varit och fortfarande är mansdominerad är det speciellt viktigt för yngre tjejer att ha förebilder och mentorer som de kan identifiera sig med och våga ta plats i musikaliska sammanhang. Jag vill understryka att användningen av ordet *kvinnliga* artister och låtskrivare i det här arbetet har ingenting med deras kvinnlighet att göra utan syftar på musiker av kvinnokön.

Innehållsförteckning

Inledning	5
Bakgrund och tidigare studier	7
Inläring och lyssnande	7
Genusperspektivet: att ses, ta plats och ha självförtroende	8
Val av förebilder och värderingar: identitetsbyggande	11
Resultat	12
Tidiga musikaliska erfarenheter och förebilder	12
Musikaliska influenser	15
Stöd och lärande i musikbranschen	17
Analys	20
Betydelsen av självförtroende och förebilder i tidiga år	20
Musikaliska influenser och värderingar: identitetsbyggandet	22
Genusperspektivet och konkurrens	24
Slutsats	24
Bibliografi	26
Appendix	28

Inledning

In the very beginning when I was just starting to write music and stuff I was inspired by Debbie Harry, she seemed very in charge of what she was doing and she also had a wittiness about her and street-smart sense and I liked her – she was a role model.

*Madonna*¹

Hur blir man artist? Vägarna är många. En väg in i den snåriga och nyckfulla musikbranschen är att inspireras av redan verksamma artister och försöka följa deras exempel. Denna uppsats är en studie av vilken betydelse förebilder har för kvinnliga artister. För en ung Madonna på 1970-talet var sångerskan och låtskrivaren Debbie Harry från bandet *Blondie* någon som stod ut, någon som inspirerade henne. Madonna har i sin tur själv lyckats inspirerat generationer av människor världen över. För att nämna ett exempel, Britney Spears, berättar vilken betydelse Madonna haft för hennes utveckling: "I remember watching her videos and saying I wanna do that one day." (Madonna – Oprah Interview 2003 part 4, 2003).

Musikbranschen liksom många andra branscher har länge varit mansdominerad, både när det gäller ledningspositioner och utövare. Med sång som undantag, är kvinnor underrepresenterade som instrumentalister och kompositörer och många upplever att de i första hand bedöms som kvinna och först i andra hand som musiker.² Hur kommer det sig? Mot den bakgrunden kan man ställa sig frågan hur kvinnliga förebilder eller mentorer kan förändra situationen för unga kvinnliga artister som spelar, sjunger och skriver sitt eget material. Under de senaste decennierna har en klar positiv förändring ägt rum och klimatet ser annorlunda ut för kvinnor inom musikbranschen idag än vad den gjorde under 1950-, 60- och 70-talet i den västerländska kulturen. Tjejer är inte bara en del av en hängiven publik som skriker i extas under en rockkonsert, eller endast körsångerskor. Som Marks uttrycker det: "Girls are not only the top teen fans, but women are also the stars producing albums, asserting their musical values and in the process becoming new role models" (Marks 1998). Samtidigt kan man fråga sig hur viktigt det är att den person som en kvinnlig yngre artist ser

¹ Madonna – Debbie Harry as a role model (1990) [video]

² Se Björck som citerar Feigenbaum "Musiker av kvinnokön vittnar ofta om att omgivningen fokuserar på deras utseende snarare än deras musikaliska prestation, något som visar sig inte minst i musikrecensioner." (Feigenbaum 2005 se Björck 2011, s. 131).

upp till just är en kvinna; kan det lika väl vara en man, spelar det någon roll? Vem kan man identifiera sig med och hur viktigt är det? Frågorna är många, liksom svaren. Den här studien kommer dock att fokusera på betydelsen av kvinnliga förebilder för unga kvinnliga artister.

Den övergripande frågeställningen i uppsatsen är vilken betydelse förebilder har för utvecklingen hos kvinnliga låtskrivande artister och huruvida kvinnliga låtskrivande artister har ett särskilt behov av detta i karriären. Vidare studeras vilka faktorer som är centrala i hur man uppfattar och väljer dessa förebilder såsom värderingar, stil, musikaliskt uttryck, attityd m.m. eller kombinationer av detta. Arbetet utgår från ett musiksociologiskt perspektiv.

Metoden som valts för denna empiriska studie är strukturerade djupintervjuer. Inom ramen för det här arbetet har jag gjort avgränsningen att enbart intervjua kvinnliga artister, vilket motiveras av att kvinnor är i minoritet när det gäller artister som både sjunger, spelar och komponerar sitt eget material. De tre artisterna som har intervjuats är: Eva Hillered (Stockholm), Cecilia Nordlund (Malmö) och Susanne Fellbrink (Sundsvall). Gemensamt för dem är att de började sin karriär som låtskrivande artister i Sverige under 80-och 90-talet och fortfarande är aktiva, att de har haft skivkontrakt med olika stora svenska skivbolag, har släppt ett flertal skivor och turnerat internationellt. Intervjuerna genomfördes över telefon och spelades in med hjälp av inspelningsprogrammet *Another Call Recorder* (ACR). Informanterna hade i förväg samtyckt till att intervjuerna spelades in. Intervjuerna skrevs ut i sin helhet på basis av det inspelade materialet. Samma frågor ställdes till alla tre informanterna. För att undvika ledande frågor fick informanterna fyra ämnesfrågor att prata fritt kring. Det första ämnet berör hur deras tidiga musikaliska resa tog sin början. Den andra frågan fokuserar på personer som varit speciellt viktiga för informanternas musikaliska utveckling. Den tredje är en följdfråga av föregående: om de svarade jakande på fråga två, ställdes frågan på vilket sätt och varför personen/personerna var viktiga. I den sista frågan jämförs musikbranschen med andra branscher och informanterna får svara på om de tror att det just i musikbranschen är särskilt viktigt att ha någon person som man identifierar sig med.

Bakgrund och tidigare studier

Den amerikanske musikforskaren Paul Farnsworth var övertygad om att det inte endast var tillräckligt att koncentrera sig på en sångs musikaliska funktion och struktur, utan betonade tidigt vikten av att undersöka framförandets kontextuella funktion och hur den påverkar utövare och publik. Många musikforskare efter Farnsworth delade hans önskan "They wanted to generalize from their observations, measuring the frequencies of musical behaviours and the interrelationships of these behaviours within and across individuals" (Farnsworth 1954, se Clarke och Cook 2004, s. 57). Vidare menar Clarke och Cook att människors smak onekligen är djupt influerad av en mängd olika sociala faktorer. Middleton betonar att så även är fallet inom musikområdet och kanske i synnerhet inom populärmusiken, "We recognize ourselves, our feelings, our bodies, our beliefs, our social positions, in popular songs" (Middleton 1990, s. 253). I en videointervju nämner McClary vikten av att förstå musikens kulturella kontext när man spelar den, hur det påverkar förmågan att framföra den positivt. "When you understand the context in which the music was composed, the aesthetic priorities the sorts of even cultural tensions that are articulated in the music the ability to perform arise exponentially" (Susan McClary On Why Cultural Context Matters to Understanding the Music You Play 2010).

I frågan om förebilder i musiken – vad de har för betydelse och hur de väljs – aktualiseras en rad olika faktorer och samband. Nedan belyses några centrala aspekter av detta. Som i all utveckling behövs modeller som ledstjärnor och strävan mot att bli lik modellen kräver *lyssnande och inläring* av olika väsentliga drag. Samtidigt är det viktigt med *självförtroende*, att tro på det egna artisteriet och att *våga ta plats* för att lyckas. Det får dock aldrig bli frågan om att kopiera förebilderna. Nära kopplat till nödvändigheten av att ha självförtroende och våga ta plats är frågan om *genusperspektiv* och vilka beteenden som betraktas och uppmuntras som typiskt kvinnliga eller manliga. Detta gäller både hur artisterna uppfattar sig själva och hur de uppfattas av allmänheten och publiken. Förebilderna är komponenter i de unga artisternas *identitetsbyggande*, där de blandas med andra influenser och värderingar, i utvecklingen mot en unik *artistpersona*.

Inläring och lyssnande

En mycket viktig del i att utvecklas till artist består i att man anammar förebilder i början, under inläringen sker detta genom lyssnande. Musikforskaren Lucy Green menar att

lyssnandet är en nödvändighet för alla musiker och utgör en central del av lärandet, "listening of any kind is a crucial activity for all musicians" (Green 2002, s. 24). Som Green argumenterar, "Those who become popular musicians as well as other types of vernacular musicians, all types of listening – including attentive listening, distracted listening and even hearing – also form a central part of the learning process." Även i skapandeprocessen och det musikaliska utövandet är lyssnandet avgörande. Musiker också lär sig av att se varandra i samspel. Många populär musiker använder sällan noter och i sina arbetsituationer spelar de utan och övar också på så sätt upp sitt lyssnande. Green drar även slutsatsen att samspelet, jammandet är en mycket viktig del i populär musikers utveckling, där ett band utan någon verbal diskussion och utan noter utifrån ackordmönster kan utforma musik tillsammans. Green nämner också olika typer av inläring, bland annat gruppinläring. Enligt henne skiljer sig bildandet av grupper mellan killar och tjejer, där killar bildar band i tidigare ålder än tjejer. Självkänslan är en annan betydande faktor för utvecklingen av det musikaliska utövandet, där responsen är viktig liksom uppmuntran i samspel med andra. Informanterna i Greens undersökning hade någon i sin omgivning som de blivit uppmuntrade av i sitt musikaliska utövande "being a musician is felt to enhance self-esteem" (Green 2002, s. 125).

Genusperspektivet: att ses, ta plats och ha självförtroende

I en intervju diskuterar Taylor Swift den konkurrenssituation som ofta råder mellan kvinnliga artister, där de jämför sig med varandra i stället för att samarbeta (Taylor Swift Can't Find a Female Role Model in the Music Industry 2014). Lieb har studerat hur amerikanska kvinnliga popartister framställs för att vinna acceptans hos allmänheten. Hon har utforskat hur den ojämna maktbalansen mellan könen tar sig uttryck och pekar på en klar problematik: "my data demonstrated that the male gaze is alive and well in the music industry. Men are still doing the gaze (powerful), and women are still being gazed upon (relatively powerless)" (Lieb 2007, s. 165). Lieb argumenterar att

The music industry *still* evaluates these artists primarily on the basis of their attractiveness, and, increasingly, sex appeal, which sends a societal message that women should focus primarily on how they look, not how they perform in a professional sense (Lieb 2007, s. 164).

Hur dagens utövare av populärmusik framställs är avgörande för signalerna och budskapen som sänds ut till allmänheten. Här menar Lieb att det ligger ett ansvar hos branschen i hur dagens artister och band framställs. "Pop stars are viewed as idealized selves, so people look to them to decide how to dress, act, and be, such patterned, objectified representations of women send messages to women and girls about how to look, dress, and act" (Lieb 2007, s. 165). För att sätta in dagens situation i perspektiv bör man titta på hur det har sett ut under de senaste decennierna för kvinnor inom musikbranschen. Ett bra exempel på det är Gaar (1992), där materialet pekar på samma problematik som hos Lieb (2007).

I BBC:s dokumentärfilm om det amerikanska 70-talsbandet *Blondie* berättar bandmedlemmen Clem Burke om motsättningar de mötte. "We weren't taken seriously because one factor was we had a girl singer and it was very much a boy's club, there was really only Patti Smith and Debbie" (Blondie – One Way or Another BBC documentary, Pt. 2 2006). Många gånger har valet av genrer stor betydelse, vilket Björck (2011) framhåller. Ganetz beskriver samma förhållande "Studier visar hur pop, schlager och disco förknippas med femininitet, medan gitarrbaserad rock och elektronisk dansmusik är exempel på genrer som förknippas med maskulinitet." (Ganetz et al. 2009 se Björck 2011, s. 132). Det visar sig att mottagandet och acceptansen skiljer sig beroende på genrer. I en intervju från 1982 med sångerskan och låtskrivaren Debbie Harry berättar hon om bandets tidiga framgångar som var samtida med rockartisten Patti Smith.

I think that Patti Smith because of her intellectual nature and her identity as a poet, was taken very seriously and was praised for her work as a writer, and because I approached my work as a pop figure, it was overlooked at first (Gaar 1992, s. 261).

Ett annat exempel är den låtskrivande artisten Kate Bush, som i början av 1980-talet gav en intervju där Bush berättar om hur hon och Debbie Harry uppmärksammades.

We were both being promoted on the basis of being bodies as well as singers. I wasn't looked at as being a female singer-songwriter. People weren't even generally aware that I wrote my own songs or played the piano. The media just promoted me as a female body. It's like I've had to prove that I'm an artist in a female body (Gaar 1992, s. 262)

Bush tog avstånd från branschfolket som arbetade med henne och startade sitt eget skivbolag och förlag, vilket gjorde att hon fick en annan självständighet och tog full kontroll över hur hon framställdes inför allmänheten.

I takt med videons utveckling under 1980-talet blev MTV ett effektivt medium för marknadsföring. 1980-talet blev en brytningstid då kvinnor som arbetade inom alla instanser av musikbranschen började kunna ta en större kontroll över utvecklingen av sina karriärer än under 50- och 60-talet. Tack vare den kontrollen kunde artister som Cindy Lauper, Annie Lennox och Madonna använda videon till sin fördel, kvinnor kunde få en annan position än tidigare. Gaar menar att bland såväl manliga som kvinnliga artister var det utan tvekan Madonna som visade sig vara skickligast på att använda video som medium för att utmana traditionella konventioner av sexualitet. Det har rått delade meningar om Madonna eftersom hon ofta anspelar på sex, men själv menar hon att det är märkligt att manliga artister som Mick Jagger, Elvis Presley, Prince m.fl. gjorde samma sak och inte fick samma kritik.

Madonna is empowering women and young girls in a way that is different from most of the feminist before her. She isn't encouraging woman to get jobs or fight for equal rights but to embrace themselves as the person they are. This proved to be horrifying to parents across the nation who saw her a sex crazy wild woman (Wiggins 2011).

Malmström menar att kvinnans roll inom populärmusiken onekligen stärkts under 80 och 90-talen, där en mängd nya kvinnliga musiker och sångare åstadkommit musikaliskt betydelsefulla insatser. "By the end of the '80s, the gains women had made in the music business in the past and in the present would be acknowledged on a scale that had never been experienced before" (Gaar 1992, s. 362). Det råder ingen tvekan om att arenan har förändrats, från 80-talet och framåt har fler tjejer och kvinnor tagit sin plats som musikaliska utövare. Björck (2011) diskuterar olika konkreta former av platstagande och verksamheter som arbetar för att öka antalet tjejer/kvinnor i populärmusikaliska sammanhang. Hon menar att ta plats kan göras på olika vis. En aspekt är ljud, där förhållningssättet till ljudvolymen skiljer sig mellan könen. Att ta plats med kroppen är en annan aspekt och här spelar även en viktig roll inom framträdanden och musikvideos, där kroppen hamnar i rampljuset. Björck (2011) tar upp samma problematik och citerar Feigenbaum: "Musiker av kvinnokön vittnar ofta om att omgivningen fokuserar på deras utseende snarare än deras musikaliska prestation, något som visar sig inte minst i musikrecensioner" (2005, s. 131). Utmaningarna

för framtiden inom musikvetenskaplig forskning med musiksociologisk inriktning ligger bland annat i just sambandens mening, i kontexten, liksom Whiteley uttrycker det "being aware of the ways in which gender and sexuality inflect meaning, and this, surely, is the continuing challenge for popular musicologists" (Whiteley 2009, s. 220).

Val av förebilder och värderingar: identitetsbyggande

Populärkulturen speglar samhället på olika sätt och populärmusiken får ofta en roll som identitetsbyggare, som Brackett skriver handlar musiken och texten många gånger om vilken mening man ger den, i vilken kontext den sätts in.

The more we know about how people listen to a piece of music, how they evaluate it, what they do with it, and the type of meanings they attribute to it, the clearer idea we can get of what is pertinent in a text. (Brackett 1995, s. 18)

Vi är alla olika och dras till olika typer av musik. Scheid framhåller relationen mellan identitet och musik: "Musik och kläder förbinds med värderingar [...] det är tydligt att elever använder dessa stereotyper som ett gemensamt språk för att göra sig hörda och synliga." (Ericsson och Scheid, 2011, s. 47). Artister ger ofta budskap genom musik och text. Wolcotts (1985) illustrerar hur kläder sänder ut budskap: "For all its camp, even Madonna's mod bridal outfit seemed finally an emblem of pop liberation. Virginity is mine to claim, is Madonna's message."

Det musikaliska uttrycket appellerar till olika människor, men ett band som Abba har influerat många människor med sin musik och framgång. Enligt Malmström (1996) var det få före Abba inom den svenska populärmusiken som nått stora framgångar utomlands. Han nämner vidare bandet U2 och menar att detta både är ett band som har fått mycket stora internationella framgångar men som även framhålls av andra musiker som betydelsefulla förebilder.

En del av att vara artist är skapandet av artistpersonan, vilket varierar från artist till artist. Som Auslander (2009 s 304) formulerar det "Musicians do not only play; they also play roles" Som en del i identitetsbyggandet arbetar artisterna på olika sätt med att forma och förstärka det yttre och inre uttrycket: "Many women in the music profession will spend

hours selecting their wardrobe and being sculpted by a make-up artist while some concentrate more on a true 'self' appearing." (Carson et al., s. 123).

Resultat

Tidiga musikaliska erfarenheter och förebilder

Hur började informanternas tidiga musikaliska resa? Vägen in i musiken har skilt sig åt för det tre informanterna. Informant 1 beskriver musiken som något som alltid funnits närvarande, hur alltid den vägen varit väldigt självklar för henne.

Jag har hållit på från det att jag var väldigt liten. Det har alltid varit väldigt självklart, musiken var ett starkt intresse. Det tog sig liksom uttryck att jag spelade massa instrument, jag spelade piano och teater, flöjt och sjöng i kör. Jag började på Adolf Fredriks i 4:an, jag var bäst av alla barn som sökte in där. Det var väldigt självklart med musiken för mig.

Informant 2 nämner hur hon dels hade ett musikintresse hemifrån, eftersom hennes mamma var jazzsångerska, men också hur hon i tidiga högstadiet började spela i band med kompisar som sin första bandupplevelse.

Sedan bildade hon och jag ett band i 7:an på högstadiet och då hade vi bara en akustisk gitarr och spelade egna låtar. Samtidigt så spelade jag trummor i ett band med bara killar som gick i 9:an så det var min första bandupplevelse.

Den tredje informanten menar att hon upptäckte glädjen i att stå på scen och sjunga under grundskoletiden.

Varje vecka hade man uppträdande på skolan och det fanns roliga timmen och jag och min kompis underhöll klassen och gick in för det där till 100 procent med kläder och allting. Det var nog det som gjorde att jag fick upp ögonen för att det var kul att stå på scen och sjunga.

Hon menar vidare att Abba spelade en central roll för unga artister i hennes generation: "Egentligen tror jag att de flesta som är i min ålder och började med musik skulle säga Abba på den frågan och Agneta Fältskog."

Det är skillnader i hur musikintresset sedan utvecklades vidare, på grund av olika omständigheter omkring. Informant 1 drabbades vid 12 års ålder av en kronisk sjukdom (diabetes) och flyttades från Adolf Fredrik skola med musikprofil till en grundskola utan musikinriktning. Hon beskriver hur detta kom att bli en form av kris för henne och hennes självförtroende tog stor skada. Detta påverkade även hennes röst, i kombination med bland annat en icke-stöttande sångpedagog, vilket fick en negativ inverkan på hennes självförtroende. Hon hittade en väg tillbaka till glädjen och ökat självförtroende igen genom att skriva sina egna låtar.

Som tonåring med dessa stora frågor då började jag skriva mina egna låtar, då hittade jag liksom självförtroendet för då kan ingen säga hur jag ska sjunga när jag sjunger mina egna låtar. Då fick jag ganska snabbt respons från människor som tyckte om det och då blev det som en väg tillbaka till musiken. Jag gick musiklinje på gymnasiet då var jag på banan igen.

Informant 2 började spela i olika band och under första året i gymnasiet startade hon sitt första band. "Sen när jag väl startade mitt första band i 1:an på gymnasiet då hade jag sjungit lite i andra band." Medan S. F också på gymnasiet vid 15 års ålder deltog i den årliga vårshowen.

Sen när jag började på gymnasiet så hade man en vårshow vartenda år och där blev jag uppmuntrad och peppad att vara med som dansare, för jag var också dansare egentligen från början så blev jag uppmuntrad att sjunga och då kände jag att detta ska jag jobba med i resten av mitt liv typ, jag var 15 år då.

På folkhögskolan hade informant 1 en körledare och musiker vid namn Gunnar Ericksson som sponsrade hennes kreativitet och kom att bli mycket viktig för henne och hennes tro på sig själv. Han hade sett att hon skrev mycket och gav henne uppgifter och respons som blev viktig för henne. "Då var jag i 20-årsåldern, jag kände mig sedd av honom [...] det var inte det där att han sa så mycket, det var mer som han behandlade mig som var viktigt."

Hemifrån fick hon inget stöd eller respons alls, där fanns ingen som direkt uppmuntrade henne. Hon nämner att hon kände sig osäker på vad de egentligen tyckte om hennes musikutövande. I ett senare skede, efter att ha körat och för ett antal kända svenska artister och varit med i ett storband, skrev informant 1 på skivkontrakt för det svenska skivbolaget The Record Station. I samband med hennes debutalbum *Inte varför – utan hur*, som hon blev grammisnominerad med 1988, hade hon två producenter, dels den svenska artisten Eva Dahlgren och den norska artisten Anne Grete Preus. Hon beskriver Anne Grete Preus som en person som blev speciellt betydelsefull för henne: "Anne-Grete har varit mer stöttande tycker jag och en viktig förebild, hon har alltid betett sig så klokt som en känd människa, jag har sedan efteråt alltid fått goda råd av henne."

Informant 2 berättar om att det fanns en brist på förebilder i hennes närhet i hennes tidiga högstadietid, men att musikläraren uppmuntrade henne att spela trummor med bandet hon spelade i.

Det var svårt för det fanns inga förebilder på det sättet i min närhet, så jag kände egentligen bara till killband. Men jag var inte så medveten om att jag var tjej och vad jag fick och inte fick. Jag var bara väldigt mikrofonkåt på tidig ålder och jag älskade och stå på scen och teater och så men det var ju ändå folk som uppmärksammade som musikläraren och han hade en äcklig skinnväst och han uppmuntrade ändå mig att spela trummor med de här killarna, de var ju inte så många tjejer som gick i 7:an och spelade trummor med killarna i 9:an.

Något annat som hon nämner är hur personerna i hennes band på gymnasiet tillsammans inspirerade och utmanade varandra. Sedan i retrospektiv ser hon även hur det, som hon uttrycker det, kom "vänliga puffar" från olika håll som t.ex. hjälpte till att starta en studiecirkel och i vissa fall även betalade deras hyra för replokalen.

Informant 3 nämner hur det inte direkt varit aktuellt för henne med mentorskap eller tydliga förebilder som hjälpt henne framåt och stöttat henne. Hon beskriver att hon inte erhållit någon speciell hjälp eller stöd, utan att det för hennes del mer varit en ensam väg där hon jobbat mycket själv utifrån sin egen drivkraft. Dock menar hon att musikläraren i gymnasiet gav henne viktig uppmuntran till att sjunga sin första solosång offentligt i samband med den årliga vårshowen på gymnasieskolan: "Det var ju hon musikläraren där som peppade mig att

sjunga en sololåt för första gången." Efter att ha vunnit en talangtävling tipsades en kvinna som jobbade på skivbolaget Cupol (en underetikett för CBS) om informant 3:s talang och potential där hon senare gav ut sin singel *I Wonder Why*. Annars menar informant 3 att det i stort inte varit så att hon känt att det funnits någon som varit självklar för den platsen. Hon nämner hur hon som mycket ung hamnade i musikbranschen och upplevde den som en hemsk plats på många sätt.

Musikaliska influenser

I samtalet om de band och artister som influerat och inspirerat informanterna på olika sätt nämner informant 1 hur hon mest har fastnat för olika album eller skivor mer än för själva artisten eller bandet.

En del människor lyssnar jämt och lever med musik men jag har aldrig gjort det så mycket. Jag har perioder, enstaka plattor som jag blivit kär i och lyssnat sönder dem och så är det några artister men det är liksom inte så att jag hittar en artist och sen är det alla plattor utan det är enstaka plattor som jag har fastnat för.

Hon nämner den amerikanska artisten och låtskrivaren Shawn Colvin och Emmylou Harris' album *Wrecking Ball* som några klara favoriter som betytt mycket för henne. Hon berättar att hon i unga år var nästintill besatt av Aretha Franklin och även Tina Turner. Hon nämner att hon under en period lyssnade mycket på soulmusik. När hon var runt 24-25 år var hon med i ett soulband i samband med att hon flyttade till Stockholm. Hon berättar om hur under turnerandet i USA ett kvinnligt fan nämnt att hon påminde henne om artisten Patti Griffin. "När jag spelade i USA kom det fram en kvinna som sa - You sound like Patti Griffin, då hade jag ingen aning om vem hon var men när jag började lyssna på henne så blev jag helt fast." Hon nämner hur många artister inom genren Folk/Americana inspirerade henne i samband med spelningar i USA och åren hon tillbringade där. Som favoriter nämner hon även bandet Mumford & Sons och den svenska artisten Laleh.

På frågan om det var något annat hon föll för utöver musiken såsom värderingar eller stil, svarade hon att det bara var musiken som var viktig för henne och att det var den som tilltalade henne. Informant 1 menar på att när hon ung var vänsterrörelsen den stora trenden och att hippierörelsen levde kvar. Hon berättar om hur hon själv var med och spelade saxofon i ett storband bestående av endast tjejer som kallade sig *Göteborg kollektiv*.

Musiken var rytmisk och en blandning mellan bossa och jazz. Framför allt var det en uttalad feministisk agenda med tydliga regler om vad som ansågs tillåtet och inte inom bandet "Jag tyckte om att var lite fin och hade ibland någon liten sko med klack och så blev jag utfryst." Informant 1 lämnade sedan bandet och flyttade till Stockholm, och de ändrade namn till *Kutans damorkester* och bytte även sin framtoning radikalt. "De var ju som en parodi på kvinnor, klädda i fina små klänningar och det var ju en humorgrej, men för mig blev det så absurt för tidigare hade det liksom varit motsatsen, släng behån, nästan militanta feminister."

Informant 2 berättar om hur hennes första kontakt med bandet U2 genom TV-kanalen MTV och hur det blev ett viktigt musikaliskt startskott för henne.

En person i klassen hade MTV och jag hade hört en låt med U2. Bakgrunden är på den här tiden var man aningen synth eller heavy och jag var liksom lite av varje men när jag hörde U2, tänkte jag shit det här är liksom något helt annat, det var något tredje.

Förutom U2 berättar hon om hur stor förebild artisten Sinéad O'Connor var för henne.

"Sinéad O'Connor var en jävligt stor förebild för mig, jag gillade henne jättemycket och Björk såklart." Hon beskriver hur hon drogs till uttrycket i musiken. "Då var det uttrycket, då på min tid på 90-talet var det fruktansvärt ute att vara politisk." Hon menar att hennes första band *Souls* som hon startade under gymnasietiden kom att bli en del av Shoegazingkulturen³. Bandet *Souls* kom att bli ett uppmärksammat svenskt rockband där informant 2 spelade gitarr och sjöng och fick sitt genombrott.

Då skulle man mest stå och se tuff och hård ut och spela antimusik. Vi var ju en reaktion på det plastiga 80-talet, den musiken vi gillade spelades aldrig på radion vi fick verkligen leta upp de skivorna, internet fanns inte. Det var en annan tid liksom.

Samtidigt menar hon på att hon känner en viss lättnad över att 90-talet är över, eftersom hon upplevde att hon gjorde om sig själv i vissa aspekter utan att reflektera över det då. "Man blev ganska grabbig och burdus, vi hade ganska negativ jargong i vårt band, jävligt tuffa och kaxiga, störiga liksom." Som en av förklaringarna till detta beskriver hon bakgrunden att hon varit mobbad i skolan och att både hon och de andra bandmedlemmarna känt ett behov

³ Musikgenre inom alternativ rock, ursprung i Storbritannien under 1980-talet

av revansch och att bli sedda på olika vis. Hon berättar att de blev kända som ett stökigt och jobbigt band. "Vi var ju verkligen fuck-the-world-attityden".

Informant 3 berättar hur Abba blev en mycket viktig källa till hennes musikintresse, men även andra artister som Barbara Streisand och Celine Dion. "Det var först och främst Abba, sen var det även Barbra Streisand som jag tyckte var jättefantastisk och Celine Dion var ju en fantastisk sångerska." Hon menar också på att det hon attraherades och attraheras av är främst själva rösten. "Det var mer sångerskan och själva rösten, jag var ute efter." Efterhand har det varit låtar från diverse band och artister hon fastnat för, men vidhåller att det för hennes del centrala alltid varit rösten "Under många år var det de kvinnliga sångrösterna som jag var fascinerad av, själva röstkvalitén". Det färgade av sig i hennes eget sjungande. "Det var så otroligt vackert, jag ville också sjunga så. Jag vet att jag sjöng många sådana låtar på den tiden och tyckte det var jättekul." Hon nämner också en fascination för den svenska artisten Laleh. Projektet Female Singer/Songwriters.se som informant 3 startat och driver är också något som hon anser vara musikaliskt inspirerande.

Jag måste säga det som varit så kul att det här projektet som jag dragit igång att få höra alla fantastiska låtskrivare och sångerskor som finns ute i landet man inte hade en aning om, vilken kvalité som finns överallt det är otroligt fascinerade.

Stöd och lärande i musikbranschen

Informant 1 menar att det finns svårigheter att tampas med i alla konstnärliga branscher. När det gäller just musikbranschen menar hon att det är viktigt de flesta med någon form av stöd, förebild eller mentor, men att det samtidigt är någonting man kan vara väldigt olika på "det nog många som behöver det och kanske en del hade det gått bättre för om det haft något mentorskap eller någon förebild." Informant 1 berättar också om att hon stött på många begåvade musiker och artister som det kanske skulle gått bättre för om det haft mer stöd: "En del otroligt begåvade har svårt för det som är det där lite tuffa som finns i musikbranschen, de orkar inte fajtas så mycket helt enkelt. Då lägger de ner och hade de haft lite bättre stöd... jag vet inte." Sedan nämner hon olika vägar av lärande, till exempel den vägen som hon själv gick, genom att utbilda sig och gå på musikskolor. Det som lätt händer på den typen av platser är att människor jämförs med varandra och att en konkurrensmentalitet byggs upp i miljön. Hon vidhåller att det dock sällan är de individer som anses vara duktigast i musikskolorna som alltid är de som sedan får framgångsrika

artistkarriärer: "Det är inte alltid de som är duktigast utan det är väl de som kanske har en så stark drivkraft att de måste hålla på att skapa på något sätt." De konstnärliga branscherna är krävande och utmanande, det är inte enkelt att hitta en rak väg in i framgång, ofta är det många olika faktorer som styr. Informant 1 hävdar att ha en mentor eller förebild kan betyda mycket och kan vara viktigt, i alla fall för vissa människor.

Informant 2 var med och startade upp projektet Popkollo och har en stark övertygelse om vikten av förebilder: "Det är ju det hela Popkollo bygger på, förebilder. Så det tror jag verkligen." Hon har en förhoppning om att det inom en snar framtid ska komma fler verksamma kvinnliga musikproducenter för att kunna jämna ut den maktbalans som finns idag, då den övervägande majoriteten av alla musikproducenter är män. En stor förändring som ändrat förutsättningarna för musikbranschen i stort är skillnaden mellan dagens inspelningsklimat och det under 90-talet. Hon ser positivt på internet och möjligheterna till att idag själv med relativt enkla medel och billigt kunna spela in sin egen musik, "på den tiden kunde man inte göra någonting utan skivkontrakt, för det var så dyrt att spela in, man kunde inte spela in själv." Branschen ser även med helt andra ögon på tänket och strategin kring att sälja in en ny akt till allmänheten, medan man förr hade en mer långsiktig strategi:

Vi fick skivkontrakt och han som signade oss han tänkte liksom, första skivan kanske går okej andra skivan också sådär men sedan tredje skivan då. Han hade en långsiktig plan med oss det tycker jag är lite synd för nu känns det som man bara måste vinna eller försvinna, du har en låt på dig ibland.

Något som dock inte var fördelaktigt för artisterna och banden var hur dåtidens många kontrakt var utformade. Där var det inte ovanligt att artisterna och banden inte ägde rättigheterna till sin musik. Informant 2 berättar även hur den svenska musikbranschen såg ut under 90-talet ur hennes perspektiv. Hur hon ofta blev jämförd med sångerskan Nina Persson i bandet *The Cardigans* och hur det uppstod en konkurrenskänsla istället för motsatsen.

På 90-talet var det ju också sådär att den enda tjejen som jag kände till som också sjöng i band i Sverige var ju *The Cardigans*, Nina Persson och man var så inpräntad med att jämföras med andra att hela tiden bli jämförd av andra med andra kvinnor

liksom och då var det så att man bitchade med varandra. Om du träffade en annan tjej så blev du bara hotad och inte tänkte o vi kan hjälpa varandra.

Musikbranschen är likt många andra en bransch där männen fortfarande dominerar i stort på maktpositionerna, men en förändring har vuxit sig fram de senaste åren och även vad gäller attityden kvinnor emellan: "Det är verkligen nya tider nu och det tycker jag är härligt att få vara en del av", säger informant 2. Efter ett låtskrivarsamarbete mellan henne och den svenska artisten Marit Bergman startades ett nätverk och epostlista för kvinnliga musiker vid namn *Lights are Changing*. Den har nu vuxit sig stor och har funnits i över tio år. Informant 2 menar att för att få till stånd en förändring av maktbalansen är det viktigaste att hjälpas åt och verka tillsammans, vilket är det som män i alla tider har gjort: "Jag tror på nätverk och att stötta varandra." För att kunna förändra situationen och bryta trenden är det även viktigt, menar hon, att vi vågar ta steget att anställa en kvinnlig producent och inte bara förlitar oss på de redan väletablerade manliga producenterna.

Förebilder och lärande är nära förknippat. Informant 3 menar att det finns vissa tendenser redan hos barn i hur lärandet skiljer sig åt mellan flickor och pojkar, vilket även blir något som tar sig olika uttryck när de musicerar.

Jag tror att killar ofta när de är unga så de både leker mer i grupp, om jag säger så, och de repar i grupp, det blir naturligt för dem att vara en del av något annat ganska tidigt medan det är lite vanligare att tjejer leker i par och kanske inte startar ett band utan är man intresserad av musik då sitter man kanske hemma och skriver egen musik och då är steget så mycket längre och ta sig ut sen.

En osäkerhet vad gäller den egna förmågan uppstår lättare hos dem som är mer ensamma i sin musikaliska utövning och inte fått den direkta responsen än ett band som tillsammans arbetar i en replokal: "Så därför tror jag det kanske är viktigare för tjejer i ganska unga år att se och höra att det finns tjejer som både skriver musik, spelar musik och instrument", menar informant 3. Detta är någonting som man behöver både se och höra: "när man ser att andra gör det så tänker man – kan hon så kanske jag också kan." Detta är något som informant 3 själv har upplevt.

Det känner jag väl själv också under alla år som jag gjort olika saker, framför allt här där jag bor i Sundsvall, allt från att starta showgrupper till att starta konsertlokal, till ge ut skivor och skivbolag och allt det här som jag själv haft, så får jag höra lite då och då att jag har inspirerat någon annan, att när du gör det så kanske jag också vågar göra det.

Informant 3 poängterar att det kan vara bra att ha kända förebilder men även vikten av att ha förebilder i sin omgivning och närhet. Det kan vara grannen som har satt ihop ett band och plötsligt är ute och ger konserter, sådant kan vara oerhört inspirerande och viktigt också. Musikbranschen är inget undantag från mansdominans menar även informant 3. Där finns en tendens som hon dock menar många gånger ligger hos kvinnorna själva: "Jag har upplevt att vi kvinnor är våra egna värsta fiender." Hon menar att kvinnor måste hjälpas åt och stötta varandra för att kunna uppnå jämlikhet: "Vi kommer aldrig att komma till ett jämlikt samhälle om vi kvinnor inte kan vara schyssta mot varandra."

Analys

De tre informanterna har haft olika vägar in i musikbranschen, men de har alla även vissa gemensamma nämnare. Alla hade ett tidigt intresse för musik, där man även ser betydelsen av att alla fick uppmuntran på olika sätt någon gång under grundskoletiden till att fortsätta sitt musikutövande. Alla nämner att det fanns minst en person i deras närhet som hade en positiv inverkan på deras musikaliska utveckling. Det fanns även mer än ett band eller en artist som fick större betydelse för det egna musikskapandet. Gemensamt för de tre informanterna är att det var det musikaliska uttrycket som var avgörande i valet av banden och artisterna som blev deras förebilder. De upplevde också att tonåren var en period som blev avgörande för vilken inriktning deras musicerande tog senare. De ställer sig även positiva till förebilder och mentorskap; alla menar att detta är en viktig del i en individs musikaliska utveckling. De tror också på gemensamt stöd och nätverk som verktyg för att nå en förändring inom musikbranschens ojämna maktfördelning.

Betydelsen av självförtroende och förebilder i tidiga år

Under skolgången blev den musikaliska inläringen en central stomme att sedan bygga vidare på. Informanterna har alla olika bakgrunder och följaktligen skiljer sig deras musikaliska inläring från varandra. De poängterar dock som en gemensam nämnare

betydelsen av själva lyssnandet och härmandet för inlärandet, vilket även Green (2002) understryker. Lyssnandet handlar också om att lära sig att lyssna på varandra i grupp, som i informant 2:s fall i hennes band, där själva "jammandet ihop" utgjorde en fundamental bas för bandets musikaliska utveckling, vilket även detta styrks i Greens bok. Informant 2:s erfarenheter stämmer väl med hur en av Greens intervjupersoner beskriver det: "You'll play something and you just work out what sounds good. You don't even know what scales you're playing [...] to some extent I believe it's what you've heard already, and you're just taking it in." (Green 2002, s. 23). Informant 1 lyfter en problematik där individen hela tiden jämförs med andra, dels inom institutioner som musikskolor men även i diverse tävlingar. Det handlar mycket om att hitta sin röst, sin väg och sitt uttryck när man arbetar med musik, menar hon.

Alla informanter har haft olika personer som på olika sätt tillfört något mycket värdefullt för deras utveckling, där mycket ligger i deras självkänsla. De framhåller dock att de under vissa perioder kunde känna en avsaknad på konkreta förebilder. Green (2002) menar att självkänslan är mycket avgörande för en individs utveckling och tro på sin egen musikaliska förmåga, och så var även fallet för samtliga informanternas tidiga år. Exempelvis hade informant 1 en körledare som fick stor betydelse för henne, där stödet handlade mer om hur han behandlade henne än vad han sa ibland. Han betonade vikten av lyssnande, när han stod mitt ibland gruppen förbättrade det lyssnandet och i sin tur även resultatet. Informant 2 blev uppmuntrad av sin musiklehrare till att fortsätta spela i bandet där hon spelade, som då bestod av enbart killar. Det var positivt för hennes utveckling med den responsen. Informant 3 menar också att den uppmuntran hon fick från sin musiklehrare att sjunga solo offentligt för första gången blev en klar språngbräda för hennes tro på sig själv. Tonåren var en brytningsperiod för alla informanterna. Det var då började de forma vad som senare skulle bli deras egna vägar in i musikbranschen. För informant 1 blev hennes vändpunkt att börja skriva sin egen musik, "då började jag skriva mina egna låtar och då hittade jag liksom självförtroendet, för då kan ingen säga hur jag ska sjunga när jag sjunger mina egna låtar." Alla informanter menar dock att de tidvis kände en avsaknad av förebilder och hur behovet fanns där: "Det var svårt för det fanns inga förebilder på det sättet i min närhet, så jag kände egentligen bara till killband. Men jag var inte så medveten om att jag var tjej och vad jag fick och inte fick", säger informant 2. Även informant 1 menar att hon stundvis skulle behövt en mentor på ett bättre sätt än hon hade och detsamma gäller informant 3, som menar att hon inte känner att hon haft någon direkt förebild eller mentor under sin musikaliska resa

utan kämpat mycket på egen hand, utan någon direkt vägledning från någon annan. De är alla överens om vikten av att ha någon förebild eller mentor. Informant 3 nämner hur hon upplever att det är en skillnad i hur killar och tjejer formerar band och sitt musikaliska utövande. Detta är en situation där tjejer många gånger riskerar att bli mer isolerade, eftersom många är soloartister medan killar många gånger är tidigare när det gäller att starta band, vilket även gör att de övar upp en gemenskap och säkerhet inom bandet snabbare än vad soloakter kanske gör. Även dessa iakttagelser ligger i linje med observationer i undersökningar som Green (2002) har gjort. Informant 2 nämner hur hon var med och startade organisationen *Popkollo*, som bygger på just förebilder. Organisationen anordnar bland annat musikläger för tjejer, där de får lära sig att spela instrument i band och skriva egna låtar – en miljö där tjejer får ta plats och dels får skapa ett eget rum för att tillbringa tid med ett instrument och dels lära sig av varandra i grupp när de spelar tillsammans. Ledarna är verksamma kvinnliga musiker, som erbjuder en form av mentorskap och förebilder för de yngre tjejerna. Björck (2011) nämner även *Popkollo*⁴, där hon fokuserar på olika komponenter för platstagande och konstaterar att just tjejer har svårare att våga ta plats än vad killar har i allmänhet.

Musikaliska influenser och värderingar: identitetsbyggandet

Mycket av den musik som informanterna exponerades för under tonåren blev ett startskott för formandet av det egna musicerandet framöver. När det gäller valet av artister och band visar det sig att det centrala för samtliga informanter av valet utgjordes av det musikaliska uttrycket. Informanterna fastnade för olika saker inom det musikaliska uttrycket. För informant 3 var det sångerskan kopplad själva röstkvalitén som blev central, det var sångerskor som Barbara Streisand och Celine Dion som ville hon efterlikna sångmässigt. I ett tidigt skede var Tina Turner och Aretha Franklin var musikaliska inspirationer för informant 1, men hon menar att hon därefter lyssnade intensivt på en specifik skiva vid en viss period mer än en specifik artist eller ett band. För den tredje informanten var artisten Sinéad O'Connor en stor förebild och en mycket viktig musikalisk upptäckt var bandet U2:

⁴ Popkollo startade med utgångspunkt i att det är betydligt vanligare bland killar än tjejer att spela musik och höras och synas i musiksammanhang. Popkollo skapar en fristad för tjejer att utveckla en identitet som musiker och artister, i ett sammanhang med andra som delar deras intresse och verksamma artister som förebilder.

En person i klassen hade MTV och jag hade hört en låt med U2. Bakgrunden är på den här tiden var man aningen synth eller heavy och jag var liksom lite av varje men när jag hörde U2, det här är liksom något helt annat, det var något tredje.

Även Malmström nämner att just bandet U2 haft stor betydelse för många musiker och band. Fenomenet "synth, heavy" var markörer för en viss typ av identitet kopplad till en viss typ av musik, liksom Scheid (2011) pekar på sin forskning om musik och identitet i skolan. Den andra informanten nämnde Abba som ett självklart exempel på en grupp som har varit betydelsefull för henne och många andra, vilket också Malmström menar.

Värderingar växlar ibland med tiden. Detta var tydligt i det som informant 1 berättar om sina första banderfarenheter i slutet av 70-talet, då vänsterrörelsen var den stora trenden och rester levde kvar från hippietiden. Hon spelade då saxofon i ett storband som sedan kom att bli kända som *Kurtans damorkester* men som under den tidigare perioden då hon var med hade en helt annan framtoning, med en uttalad feministisk agenda "Jag tyckte om att var lite fin och hade ibland någon liten sko med klack och så blev jag utfrysst." Informant 2 berättar om sitt band *Souls* som hon fick sitt genombrott med och framhåller att det fanns en stor skillnad på 90-talets värderingar och dagens:

Då var det uttrycket, då på min tid på 90-talet var det fruktansvärt ute att vara politisk. Då skulle man mest stå och se tuff och hård ut och spela antimusik. Vi var ju en reaktion på det plastiga 80-talet.

Genom att undersöka de värderingar som en viss musik associeras med ökar även förståelsen för musikens kulturella kontext, som McClary nämner (2010). Auslander (2009) berör skapandet av artistpersonan, där man kan säga att en artist spelar en roll på scen. Detta bekräftas av informant 3, då hon berättar om sina upplevelser: "Jag var väldigt blyg och försiktig, inte alls någon gå-på-ig tjej men när jag väl stod på scenen och kunde gå in i en lite annan roll." Genom informanternas karriärer har de upplevt en jargong eller roll som de på något sätt levtt sig in i och som blivit förknippad med bandet eller artistens identitet. Informant 2 berättar hur hon och de andra medlemmarna i bandet hade ett behov av revansch och hur det tog sig i uttryck i bandets jargong "Vi hade verkligen fuck-the-world-attityden. Man blev ganska grabbig och burdus, vi hade ganska negativ jargong i vårt band, jävligt tuffa och kaxiga."

Genusperspektivet och konkurrens

De upplevelser som informant 2 berättar om från 90-talet, då hon jämförde sig med Nina Persson från *The Cardigans*, visar hur det först uppstod en konkurrenssituation eftersom det var så inpräntat att jämföra sig och att bli jämförd med andra kvinnor, att man kände sig hotad istället för att hjälpa varandra. Detta har klara paralleller med den kontraproduktiva konkurrenssituation som framkommer i dokumentären om bandet *Blondies* frontfigur Debbie Harry och rockartisten Patti Smith (*Blondie – One Way or Another* BBC documentary, Pt. 2 2006). Situationen av kontraproduktiv konkurrens kvinnor emellan beskrivs hos Taylor Swift "Other women who are killing it should motivate you, thrill you, challenge you and inspire you, rather than threaten you and make you feel like you've immediately being compared to them" (Taylor Swift Can't Find a Female Role Model in the Music Industry 2014). Likaså informant 3 känner igen problematiken, där kvinnor kan vara sina egna värsta fiender och menar att vi kommer aldrig få ett jämlikt samhälle om inte kvinnor hjälper varandra. Det var bland annat därför som hon startade nätverket *Female Singer/Songwriters*⁵. C.N menar att en stor förändring är på gång, bland annat genom nätverket *Lights are Changing* för kvinnliga musiker som hon startade tillsammans med artisten Marit Bergman för över 10 år sedan. Det är nya tider nu med 80-talet som brytningspunkt, enligt Gaar (1992). Fortfarande är det många utmaningar kvar. Exempelvis framställs fortfarande kvinnliga popstjärnor på ett annat sätt än manliga i media och till allmänheten för att vinna acceptans (Lieb 2007) men en aktiv förändring är satt i rullning. Nära förbundet med detta är den ojämna representationen av kvinnliga aktörer och utövare i musikbranschen. Obalansen som länge rått och fortfarande råder bekräftas av många, bland annat Gaar (1992) och BBC:s dokumentär (*Blondie – One Way or Another* BBC documentary, Pt. 2 2006). Att bryta denna könsmissiga obalans inom musikbranschen och erbjuda kvinnliga förebilder för unga var anledningen till att informanterna 2 och 3 startade sina respektive nätverk för kvinnliga musiker och artister.

Slutsats

Detta arbete visar tydligt på betydelsen av förebilder och mentorskap och att detta är viktigt för utvecklingen hos kvinnliga låtskrivande artister. Förebilder och mentorer kan se olika ut,

⁵ Musikern Susanne Fellbrink ville hjälpa fler talangfulla kvinnliga artister att komma fram, därför startade hon projektet *Female Singer/songwriters* 2014 för att synliggöra och stötta kvinnor i musikbranschen. (Female Singer Songwriters)

det kan både vara en känd artist eller band som man inspireras av men det kan även vara personer man möter i vardagen som musikhjälpare eller körledare. Förebilder och mentorer kan även vara inom ett band där man tillsammans skapar en stark gruppidentitet och både lär sig av varandra och identifierar sig med varandra. Eftersom musikbranschen har varit och fortfarande är mansdominerad på många sätt är det extra viktigt för yngre tjejer att hitta förebilder som de kan identifiera sig med och våga ta plats i musikaliska sammanhang. För populär musiker som är i början av sin musikaliska bana är det viktigt för inläringen att både se och lyssna. Det är just i sådana situationer som förebilder och mentorer spelar en viktig roll. I miljöer där yngre tjejer får möjligheten att utveckla sitt utövande och våga ta plats ökar deras självförtroende, eftersom de då både ser och lär sig av andra äldre tjejer, som de kan identifiera sig med och känna tillit till. Om man arbetar för att minska obalansen som råder, kan det förhoppningsvis också minska känslan av att tjejer per automatik känner sig hotade av andra tjejer och istället stöttar varandra tillsammans, vilket är något som alla tre informanterna i denna studie betonar starkt. Ett samband kunde identifieras mellan uppmuntran och stark eller svag självkänsla och tron på den egna förmågan. När det gäller faktorer som värderingar, stil, attityd och musikaliskt uttryck är ser alla informanter i studien det musikaliska uttrycket som avgörande för valet av de förebilder som influerat dem musikaliskt. Det framgick också att tonårsåldern är en brytningsperiod då informanterna var mycket mottagliga för både yttre och inre intryck och för att befästa sin egen identitet som låtskrivande artister.

Bibliografi

- Auslander, P. (2009). Performance and Gesture. Musical Persona: The Physical Performance of Popular Music. I Scott, B. D. (red.) *The Ashgate Research Companion to Popular Musicology*. University of Leeds, UK: Ashgate, ss. 303-317.
- Björck, C. (2011). Om genus, populärmusik och att ta plats. I Ericsson, C. & Lindgren, M. (red.) *Perspektiv på populärmusik och skola*. Lund: Studentlitteratur, ss. 123-137.
- Brackett, D. (1995). *Interpreting Popular Music*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Carson, M., T. Lewis och S. Shaw (2004). *Girls Rock! Fifty Years of Women Making Music*. Lexington: University Press of Kentucky.
- Clarke, E. & Cook, N. (2004). *Empirical Musicology: Aims, Methods, Prospects*. Oxford: Oxford University Press.
- Ericsson, C. & Lindgren, M. (red.) (2011). *Perspektiv på populärmusik och skola*. Lund: Studentlitteratur.
- Female Singer Songwriters* [hemsida], <http://www.femalesingersongwriters.se/om-female-singer-songwriters/> [2015-12-27].
- Scheid, M. (2011). Egologo – identitet och musik. I Ericsson, C. & Lindgren, M. (red.) *Perspektiv på populärmusik och skola*. Lund: Studentlitteratur, ss. 41-52.
- Gaar, G. (1992). *She's a Rebel: The History of Women in Rock & Roll*. Seattle: Seal Press.
- Green, L. (2002). *How Popular Musicians Learn: A Way Head for Music Education*. Burlington: Ashgate Publishing.
- Lieb, K. (2007). *Pop Tarts and Body Parts: An Exploration of the Imaging and Brand Management of Female Popular Music Stars*. Diss. Syracuse: Syracuse University ProQuest Dissertations Publishing.
- Malmström, D. (1996). *Härligt, härligt men farligt, farligt: populärmusik i Sverige under 1900-talet*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Marks, A. (1998). Women Dominate Music Sales. *The Christian Science Monitor*. 8 april. <http://www.csmonitor.com/1998/0408/040898.us.us.2.html> [2015-12-18].
- Middleton, R. (1990). *Studying Popular Music*. Philadelphia: Open University Press.
- Popkollo* [hemsida] <http://www.popkollo.se/om-popkollo/malgrupp/> [2015-12-27].
- Scott, B. D. (red.) (2009). *The Ashgate Research Companion to Popular Musicology*. University of Leeds, UK: Ashgate.
- Urban Dictionary* [hemsida] <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=shoegaze> [2015-12-27].

- Whiteley, S. (2009). Gender and Sexuality. Who Are You? Research Strategies of the Unruly Feminine. I Scott, B. D. (red.) *The Ashgate Research Companion to Popular Musicology*. University of Leeds, UK: Ashgate, ss. 205-221.
- Wolcott, J. (1985). Let the Mascara Run. *Vanity Fair*, 31 juli. <http://www.vanityfair.com/culture/1985/08/madonna-rising-star-james-wolcott> [2015-11-11]
- Wiggins, C. (2011). Madonna as a role model. *Madonna Pop Culture* [blogg], 16 april. <http://madonnapopculture.blogspot.se/2011/04/madonna-as-role-model.html> [2015-10-16]

Mediala källor

- Blondie – One Way or Another BBC documentary, Pt. 2* (2006) [video]. BBC. <https://www.youtube.com/watch?v=8viyeIYqJoY> [2015-12-05]
- Madonna – Debbie Harry as a role model* (1990) [video]. TV-am. https://www.youtube.com/watch?v=mWV6faw6g_Q [2015-09-16]
- Madonna – Oprah Interview 2003 part 4* (2003). The Oprah Winfrey Show. [video]. <https://www.youtube.com/watch?t=9&v=vdhg9v8HV4I> [2015-09-16]
- Susan McClary On Why Cultural Context Matters to Understanding the Music You Play* (2010) [video]. Artist House Music. <https://www.youtube.com/watch?v=-b64cWimEI0> [2015-12-08]
- Taylor Swift Can't Find a Female Role Model in the Music Industry*, (2014) [video]. Gossip Center. <https://www.youtube.com/watch?v=IzwVMEISgDs> [2015-12-08]
- UR Samtiden – Musikliv i obalans: om genus, populärmusik och att ta plats* (2012) [video]. Utbildningsradion. www.ur.se/Produkter/171550-UR-Samtiden-Musikliv-i-balans-Om-genus-popularmusik-och-att-ta-plats [2015-12-01]